पञ्चत् पु॰ पञ्च परिमाणमस्य वर्गस्य, पञ्चन्+नि॰। पञ्चसंख्यायुक्ते वर्गे

पञ्चतक्षन्(क्षी) न॰ पञ्चानां तक्ष्णां समाहारः अनन्तत्वात् नलोपे वा ङीप्। पञ्चानां तक्ष्णां समाहारे पक्षे वा ङीपि स्त्री।

पञ्चतत्त्व पु॰न॰ पञ्चानां तत्त्वानां समाहारः। पञ्चसु भूतेषु स्वरोदयः। "मद्यं मांसं तथा मत्स्यो मुद्रा मैथुनमेव च। पञ्चतत्त्वमिदं प्रोक्तं देवि! निर्वाणहेतवे। मकार पञ्चकं देवि! देवानामपि दुर्लभम्" "पञ्चतत्त्वविहीनानां कलौ सिद्धिर्न जायते" तन्त्रसा॰। वैष्णवानान्तु "गुरुतत्त्वं मन्त्रतत्त्वं मनस्तत्त्वं सुरेश्वरि!। देवतत्त्वं ध्यानतत्त्वं पञ्चतत्त्वं प्रकीर्त्तितम्" निर्वाणतन्त्रे!

पञ्चतन्त्र न॰ तन्त्रम्। नीतिशास्त्रभेदे।

पञ्चतन्मात्र न॰ पञ्चगुणितं तन्मात्रम्। पञ्चगुणिते शब्दस्पर्शरूपरसगन्धात्मके १तन्मात्रे २सूक्ष्मपञ्चभूतरूपे आकाशादौ तन्मात्रशब्दे ३२२९ पृ॰ दृश्यम्।

पञ्चतप पु॰ पञ्चभिस्तेजस्विभिः अग्निचतुष्टयसूर्य्यैस्तपति तप—अच्। पञ्चभिस्तपस्यति तपस्विभेदे "ग्रीष्मे पञ्च तपास्तथा" भा॰अनु॰ १४२अ॰ असुन्। पञ्चतपस् तत्रार्थे माघः २।५१ श्लो॰। पञ्चातप शब्दे दृश्यम्।

पञ्चतय न॰ पञ्चानामवयवं पञ्च अवयवायस्य वा अवयवे तयप्। १पञ्चसंख्यायां २तदन्विते त्रि॰ स्त्रीत्वे ङीप्। "वृत्तयः पञ्चतय्यः क्लिष्टाऽक्लिष्टाः" पा॰ सू॰।

पञ्चता स्त्री पञ्चानां भूतानां भावः तद्भावापत्तिः। आरम्भक पञ्चभूतानां १तद्भावावत्तौ उपचारात् २मृत्यौ च।

पञ्चतिक्त न॰ पञ्चगुणितं तिक्तम्। "निम्बामृता वृषपटोल निदिग्धिकाश्चेति" चक्रदत्तोक्ते पञ्चविधे तिक्तद्रव्यभेदे

पञ्चतीर्थी स्त्री पञ्चानां तीर्थानां समाहारः ङीप्। तीर्थपञ्चके सा च तीर्थभेदे भिन्नभिन्नरूपा तत्र काशीस्था यथा "ज्ञानवापीमुपस्पृश्य नन्दिकेशं ततोऽर्चयेत्। तारकेशं ततोऽभ्यर्च्य महाकालेश्वरं ततः। ततः पुनर्दण्डपाणिरित्येषा पञ्चतीर्थिका" काशीख॰१००अ॰। पुरुषोत्तमस्था यथा "मार्कण्डयवटे कृष्णे रौहिणेये महोदधौ। इन्द्रद्युम्नसरः स्नात्वा पुनर्जन्म न विद्यते" गयास्था यथा उत्तरमानसदक्षिणश्चमानसकनखलधर्मवनफल्गुतीर्थात्मिका। तत्र वायुपु॰ उदिच्यां प्रसिद्धमित्युक्तम् वह्निपु॰ "उदिच्यां मुञ्जपृष्ठस्य देवर्षिगणसेवितम्। नाम्ना धर्मवनं तीर्थं त्रिषु लोकेषु विश्रुतम्" इत्युक्तं तेन धर्मवनस्यैव तत्र ग्राह्यता तेनैव पञ्चसंख्यायाः पूरणात्। नानास्थानस्थिता वराहपु॰ उक्ता यथा "पृथिव्यां यानि तीर्थानि सर्वाण्येवाभिषेचनात्। तत् पञ्चतीर्थीस्नानेन समं नास्त्यत्र संशयः। एकादश्यां च विश्रान्तौ १ द्वादश्यां शौकरे२ तथा। त्रयोदश्यां नैमिषे३ च प्रयागे४ च चतुर्दशी। कार्त्तिक्यां पुष्करे५ चैव कार्त्तिकस्य सितासिते। कालेष्वेषु नरः स्नात्वा सर्वं पापं व्यपोहति"।

पञ्चत्व न॰ पञ्चानां गावः तद्भावापत्तिः। १पञ्चभूतानामारम्भकसंयोगनाशात् स्वभावप्राप्तौ २तदुपलक्षिते मरणे अमरः

पञ्चथ त्रि॰ पञ्चानां पूरणः। "थट् च छन्दसि" पा॰ वेदे पूरणे थट्। पञ्चसङ्ख्यापूरणे लोके तु पञ्चम इत्येव

पञ्चदक पु॰ देशभेदे कोकङ्कणाः पञ्चदका वमना ह्यवरास्तथा" मार्कपु॰ ५८अ॰। सोऽभिजनोऽस्य तस्य राजा वा अण्। पाञ्चदक पित्रादिक्रमेण तद्देशवासिनि तन्नृपे च बहुषु तस्य लुकि। उक्तः प्रयोगः।

पञ्चदश त्रि॰पञ्चदशानां पूरणः डट्। १पञ्चदशसंख्यापूरणीये स्त्रियां ङीप्। सा च पञ्चदशपूरणतिथिभेदे २पौर्णमास्याम् ३अमावास्यायाम् विद्यारण्यप्रणीते वेदान्तप्रकरणभेदे च। एवं पञ्चविंशादयोऽपि पञ्चाधिकविंशतिसंख्यापूरणे त्रि॰ स्त्रियां ङीप्। इयांस्तु विशेषः विंशत्यादौ पूरणे तमप् वा। पञ्चविंशतितमादयोऽपि तत्रार्थे त्रि॰। "तैर्युतं शतादि "दशादेर्डोर्युते शतादौ" मुग्ध॰ ड। तैर्युते शतादौ त्रि॰ स्त्रियां टाप् इति भेदः।

पञ्चदशन् त्रि॰ ब॰व। पञ्चाधिका दश। (पनेर) १पञ्चाधिकदशसंख्यायां २तत्संख्येये च।

पञ्चदशाह पु॰ पञ्चदशगुणितमहः टच् समा॰। अह्नान्तत्वात् पुंस्त्वम्। पञ्चदशगुणिते अह्नि। "वैश्ये पञ्चदशाहः स्यात्" मनुः।

पञ्चदशाहिक त्रि॰ पञ्चदशाहः साधनकालतयाऽस्त्यस्य ठन्। पञ्चदशाहसाध्ये व्रतभेदे "पिण्याकदधिसक्तूनां प्रासश्च प्रतिवासरम्। एकैकमुपवासः स्यात् सौम्यकृच्छ्रः प्रकीर्त्तितः। एषां त्रिरात्रमभ्यासादेकैकस्य यथाक्रमम्। तुलापुरुष इत्येषः ज्ञेयः पञ्चदशाहिकः" अत्रिसं॰।

पञ्चदशिन् त्रि॰ पञ्चदश परिमाणमस्य डिनि। पञ्चदश परिमाणयुक्ते शत॰ब्रा॰१३।२।५।१ उदा॰स्त्रियां ङीप्। एवं पञ्चविंशत्यादि परिमाणमस्य डिनि। पञ्चविंशिन्प्रभृतयः पञ्चविंशत्यादि परिमानयुक्ते त्रि॰ स्त्रियां।